

În ziua de 19 iunie a anului 1973 postul de poliție al orașului Segarcea a prezentat Muzeului Olteniei, secția de arheologie și istorie spre înregistrare și conservare un număr de 45 monede otomane de argint, care fuseseră recuperate cu ocazia efectuării unor lucrări agricole la viile fermei viticole a IAS-ului din localitate la circa un kilometru nord de Segarcea spre punctul numit "Dealul Robului". Deoarece aceste monede au fost adunate în urma tractorului de țărani care lucrau în acel moment la vie nu s-a putut observa dacă tezaurul monetar era îngropat într-un vas de ceramică sau într-o pungă de piele.

Descoperirea acestui tezaur monetar în această zonă nu este întâmplătoare deoarece în vechime satul Segarcea fusese așezat pe Dealul Robului la nord-vest de actualul oraș în mijlocul unei păduri seculare, iar documentar este atestat încă din timpul domniei lui Mircea cel Bătrân¹. Satul a aparținut boierilor Craiovești, apoi lui Mihai Viteazul, pentru ca în anul 1614 domnitorul Radu Mihnea să-l dăruiască mănăstirii Stănești, închinată de Buzești Patriarhiei din Alexandria², și a rămas dependent de mănăstirea Segarcea până la reformele lui Constantin Mavrocordat și definitiv eliberat după secularizarea averilor mănăstirești. Așezat în apropierea unuia din principalele drumuri ce legau Craiova de satele dunărene Bistreț sau Rast, satul Segarcea a fost permanent în centrul tranzacțiilor comerciale și a fost în același timp victima multor pustiiri ce au necesitat repetate colonizări chiar până la sfârșitul secolului al XIX-lea. Dăm în continuare catalogul emisiunilor monetare ale tezaurului³.

Catalog tezaur Segarcea

I. Imperiul otoman

Mahmud I 1143-1168 H (1730-1754)

1. Kuruş. Nuri Pere 573, 21 g, 39 mm, stare bună,

Av. Tugra/duribe/fi/Konstantiniye/1143,

Rv. Sultan/ülberreyni ve/hakanül bahreyni/essultan bin/essultan.

Selim III 1203-1222 H (1789-1807)

2-7 Yüzlük, Nuri Pere 705.

An 1.

Av. În câmpul superior-tureaua sultanului Selim III. Sub turea în stânga un trandafir, iar în dreapta un arabesc. Deasupra în stânga un arabesc, iar în dreapta un trandafir între două arabescuri, toate dispuse în linie oblică pe câmpul inferior, despărțit printr-o linie orizontală.

Av. Sultanâh parala/durile/fi/Islâmbol/1203.

Rv. Sultan/ülberreyni ve/hakanül/bahreyni/essultan bin/essultan, 30, 90 g, 44, 5 mm, bine conservată; 31,06 g, 44 mm, bine conservată, 31, 12 g, 43 mm, bine conservată, dar la revers o mică gaură rezultată din oxidare; 31, 34 g, 43 mm, bine conservată; 31, 50 g, 45 mm, ștearsă dreapta sus la cercul perlat datorită uzurii de circulație; 31, 81 g, 44, 5 mm, bine conservată.

¹ D.I.R., B, Țara Românească, sec. XIV-XV, p. 70, hrisov din 10 iunie 1415; D. Buzatu, *Toponimie doljană*, "Mitropolia Olteniei", XIX, 1967, nr. 1-2, p. 63.

² I. Donat, *Domeniul domnesc în Țara Românească (sec. XIV-XVI)* Ed. Encicl. București, 1996, p. 198, 234; *Catalogul documentelor Țării Românești din arhivele statului*, II, 1601-1620, Buc. 1974, p. 309, doc. nr. 611 din 26 iunie 1614.

³ Determinarea monedelor din tezaur s-a făcut cu ajutorul catalogului Nuri Petre, *Osmalilarla madenâ paralar*, Istanbul 1968. Cântărirea monedelor s-a făcut de conservatorul Muzeului Olteniei Slabu Camelia, căruia îi mulțumim pe această cale.

8-13 An 2.31, 30 g, 44, 5 mm, ștearsă marginea de sus datorită circulației; 31, 56 g, 44 mm, bine conservată; 31, 57 g, 44 mm, ștearsă puțin la margine; 31, 61 g, 44 mm, ștearsă puțin la margine; 31, 69 g, 42, 7 mm, bine conservată; 32, 27 g, 42 mm, bine conservată.

14. An 3. 31, 23 g, 43, 5 mm, bine conservată.

15-20. An 4. 31, 09 g, 41, 7 mm, bine conservată, 31, 18 g, 45 mm, bine conservată; 31, 21 g, 44 mm, bine conservată, 31, 32 g, 44, 8 mm, bine conservată; 32, 6 g, 43 mm, bine conservată; 32, 15 g, 44 mm, bine conservată.

21. An 5. 30, 90 g, 41, 3 mm, bine conservată.

22. An 6.31, 23 g, 44, 5 mm, bine conservată, dar cercul perlat șters dreapta la avers.

23. An 7. 30, 95 g, 44 mm, ștearsă puțin stânga revers și dreapta avers.

24. An 7. İkilik, Nuri Pere 706.

Av. Turaua sultanului Selim III, încadrată în partea superioară stângă și dreapta de către un trandafir. Totul încadrat într-un cerc liniar plus cerc perlat și cerc liniar exterior.

Rv. Legenda : cifra 7/duribe fi/İslâmbol/1203. 25, 31 g, 44, 5 mm, bine conservată, dar cercul perlat este șters stânga avers și revers la margine.

25-26. An 8. Yüzlük. Nuri Pere 705. 31, 23 g, 44,8 mm, bine conservată; 31, 58 g, 43,4 mm, bine conservată.

27-28. An 9. 31,31g, 45 mm, ștearsă puțin avers și revers la margine; 31, 60 g, 44,5 mm, bine conservată.

29-30. An 10. 30, 25 g, 43 mm, bine conservată; 31, 53 g, 45 mm, prezintă câteva corozități ca rezultat al oxidării.

31. An 11. 31, 6 g, 44 mm, bine conservată.

32-33. An 12. 31, olg, 41 mm, ștearsă dreapta sus și stânga jos la margine;

31, 63 g, 42 mm, ștearsă la avers sus la margine.

34-37. An 13. 30, 22 g, 45 mm, bine conservată; 31, 47 g, 42 mm, ștearsă puțin la avers.

31, 70 g, 45 mm, ștearsă sus la avers și revers; 31, 83 g, 44,7 mm, bine conservată.

38-42. An 14. 30, 56 g, 42,1 mm, bine conservată; 31, 17 g, 42,7 mm, bine conservată.

31, 17 g, 43 mm, bine conservată; 31, 20 g, 45,3 mm, lovită puțin jos; 31, 51 g, 44,3 mm, bine conservată.

43-44. An 15. 30, 33g, 42,4 mm, ștearsă dreapta; 30, 86 g, 42,4 mm, ruptă la avers.

45. An 18. 31, 77 g, 42,4 mm, ștearsă puțin sus.

Din analiza componenței tezaurului observăm că este alcătuit numai din nominale mari de argint, toate emise în monetăria de la Kostantiniye sau Islâmbol (Istanbulul actual) a Imperiului otoman. În privința emitenților aceștia sunt sultanii Mahmud I (1730-1754) kuruş (1 exemplar) și Selim III (1789-1807) yüslük (43 exemplare) și ikilik (1 exemplar), că sunt destul de bine păstrate, ceea ce poate fi un indiciu că la momentul îngropării lor se aflau în circulație curentă, numai eliminarea unor oxizi pentru conservare a produs unele deteriorări ne semnificative.

Din punct de vedere al numerarului constatăm o uniformizare specifică majorității tezaurelor ce au ca punct terminus debutul secolului al XIX-lea. Aceste nominale sunt un kuruş probabil rămas în circulație, emisiune a sultanului Mahmud I și 43 yüslükuri, și un singur ikilik, eşalonate din anul 1 și până în anul 18 al domniei sultanului Selim III, mai precis de la 1789 la 1806.

Cele 43 yüslükuri au diametrul cuprins între 41,3 mm (1 exemplar din anul 5 al domniei lui Selim III) și 45 mm (mai multe exemplare conform catalogului) și o greutate cuprinsă între 30, 33 g (un exemplar din anul 15) și 32,27 g (un exemplar din anul doi). Media greutății celor 43 yüslükuri este de 31,31 g, la fel ca și mediana, care, dacă ținem cont de oarecare pierdere în greutate datorată conservării și intensității circulației, se apropie de greutatea standard. Alte particularități numismatice, în afara celor cunoscute din cataloagele internaționale sau din alte studii nu am observat. Pentru a înțelege mai bine procesul acumulării tezaurului dăm în continuare un tabel cu

repartizarea celor 44 de emisiuni monetare din timpul sultanului Selim III în ordine cronologică și cu echivalentul lor în parale.

Nr. crt.	Yüslük	Ikilik	Total	Valoare în parale
0	1	2	3	4
1	6	-	6	600
2	6	-	6	600
3	1	-	1	100
4	6	-	6	600
5	1	-	1	100
6	1	-	1	100
7	1	1	2	180
8	2	-	2	200
9	2	-	2	200
10	2	-	2	200
11	1	-	1	100
11	2	-	2	200
12	4	-	4	400
13	5	-	5	500
14	2	-	5	200
15	1	-	1	100
Total	43	1	44	4380

Cum kuruşul este egal cu 40 parale, ikilikul cu 80 parale, iar yüslükul cu 100 parale, valoarea totală a tezaurului de la Segarcea este de circa 4440 parale, adică 111 lei turcești, leul fiind unitate de calcul întâlnită în documentele românești în care și paraua este echivalată cu 3 bani.

Așa cum observăm din tabel perioada maximă de acumulare a tezaurului începe în anul 1 și 2 al domniei lui Selim III (12 yüslükuri = 1200 parale) având încă două vârfuri ale acumulării, anume anul 4 al domniei lui Selim III (600 parale) și anii 13-14 (900 parale), restul fiind acumulări modeste. Considerăm că acumularea tezaurului eșlonată în timp s-a realizat între anii 1789-1806-1807, adică în 18-19 ani, perioadă de timp care reflectă starea socială a proprietarului, probabil localnic, dar care a reușit să acumuleze o oarecare avere cu toată fiscalitatea excesivă și nesiguranța avutului personal determinate de războaiele ruso-austro-turce din anii 1787-1791 ruso-turce din anii 1806-1812, de pustiirile turcilor dunăreni în frunte cu temutul pașă de Vidin, Pasvan Oglu, aflat în conflict deschis cu puterea centrală.

Dar să vedem care erau prețurile practicate în această perioadă pentru ca astfel să avem o imagine mai clară asupra valorii reale a tezaurului monetar de la Segarcea la sfârșitul secolului al XVIII-lea și debutul celui de al XIX-lea. Astfel 2 vii de la Fântâna Episcopului din Craiova costau 170 taleri⁴, 1 stânjen de pământ la Hurezi în hotar cu Segarcea se vinde cu 3,5 taleri⁵, dar și cu 3 taleri, în funcție de calitatea pământului. La Coșoveni, nu departe de Craiova un stânjen de pământ se vindea cu 75 parale⁶, "un loc de o zi de arătură de porumbi" lângă Craiova costa 7 taleri⁷. La 1804 pieile de capră se prelucrau în zalhanaua de la Preajba-Dolj cu prețul de cumpărare de 100

⁴ Arh. Naț. Dolj, Documente istorice, pachet 81 XXXI/7 doc. din 3 febr. 1802.

⁵ Ibidem, CVIII/3, doc. din 14 febr. 1797.

⁶ Ibidem, nr. 4, doc. din 7 iunie 1798.

⁷ *Meșteșugari și neguțători din trecutul Craiovei. Documente (1966-1865)*, Buc. 1957, p. 92, doc. nr. 48 din 6 iunie 1804.

parale bruto bucata, iar prelucrate cu 120 parale bucata⁸. Chila de orz costa 5 guruși (200 parale) o oaie 19-53 aspri⁹, crapul cel mare, somnul și plătica costau la 1801 14 parale ocaua¹⁰. Din acest tezaur se puteau cumpăra circa 16-18, 5 stânjani de pământ în funcție de calitatea acestuia, sau circa 34 piei de capră prelucrate, sau circa 22 chile de orz, sau peste 317 ocale de pește proaspăt ce se găsea din abundență în satele doljene dinspre Dunăre. După această scurtă enumerare constatăm că pentru acele timpuri suma era relativ importantă și putea asigura achiziționarea unor bunuri mobile și imobile (pământ și produse meșteșugărești, precum și produse alimentare).

Momentul îngropării tezaurului trebuie legat de raidul pustiitor al pasvangiilor și achingiilor căruia i-a căzut victimă și orașul Craiova la 25 septembrie 1806¹¹, și care firește a afectat și satul Segarcea, cu atât mai mult cu cât cu 5 ani în urmă în anul 1801 pasvangii se apăraseră de oștile imperiale otomane între zidurile mănăstirii Segarcea, având în frunte pe vestitul Cara Mustafa, mâna dreaptă a lui Pasvan Oglu¹². Tezaurul de la Segarcea, singular până în prezent din câte cunoaștem noi în privința punctului terminus al îngropării sale în această zonă și anume anul 1806, aduce noi contribuții la cunoașterea monedei aflate în circulație curentă în diverși ani ai acestei epoci așa de frământate.

⁸ E. Limona și D. Limona, *Aspecte ale comerțului brașovean în veacul al XVIII-lea. Negustorul aromân Mihail Tumburu*, "Studii și materiale de istorie medie", IV, 1960, p. 543.

⁹ *Catalogul documentelor turcești, din arhivele statului*, I, Buc. 1960, p. 184, doc. nr. 811 din 21 sept. 1807 și nr. 685 din 19 ian. 1802.

¹⁰ C. C. Giurescu, *Istoria pescuitului și a pisciculturii în România*, vol. I, Ed. Acad. Române, Buc. 1964, p. 240-243.

¹¹ St. Ionescu, *Bucureștii în vremea fanarioșilor*, Ed. "Dacia", Cluj, 1974, p. 265-266. La 16 august 1806 fuge din București domnitorul Constantin Ipsilanti. Datorită relațiilor încordate ruso-turce noul domn Alexandru Suțu întârzie să vină în București, Pasvan Oglu profitând de situație intră în Oltenia, jefuiește cumplit și încasează dările.

¹² *Zilot Românul, Opere complete*, Restitutio, ediție îngrijită de Marcel-Dumitru Ciucă, Ed. "Minerva", Buc. 1996, p. 35-36.